

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1942 kl. 4 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion angående utredning om skyldighet för ogifta personer att från viss ålder avsätta viss andel av sin inkomst att lyftas i händelse av giftermål.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 94, av herr *Thorell* m. fl. föreslås, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande skyldigheten för ogifta personer att från viss ålder avsätta viss andel av sin inkomst att lyftas då de ingå giftermål eller om de ej ingå sådant att disponeras på annat sätt.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet inhämtat yttranden från Kungl. pensionsstyrelsen, 1941 års befolkningsutredning och Svenska sparbanksföreningen. *Yttranden.*

Pensionsstyrelsen finner i sitt yttrande icke anledning att ingå på frågan huruvida i motionen ifrågasatt tvångssparande bör komma till stånd. Vidkommande frågan om de sparade medlens förvaltning framhåller styrelsen, att något absolut hinder icke förefinnes för pensionsstyrelsen att handhava denna uppgift. Emellertid påpekar styrelsen att en sådan medelsförvaltning skulle komma att medföra en omfattande organisatorisk apparat, som utan tvivel torde draga avsevärda kostnader.

1941 års befolkningsutredning framhåller i sitt yttrande att frågan om planmässigt sparande är föremål för övervägande inom utredningen och att även de av motionärerna anförda synpunkterna därvid komma att ägnas uppmärksamhet. Utredningen anser dock tveksamt om de ifrågasatta bestämmelserna om tvångsmässigt sparande skulle innebära en lämplig form för frågans lösning.

Svenska sparbanksföreningens styrelse anför bl. a. att sparbankerna sedan länge beaktat vikten av ungdomens fostran till sparsamhet och i samarbete med landets folkskollärarkår organiserat skolsparverksamheten samt i förbindelse med ungdomssammanslutningar av skilda slag upprättat sparklubbverksamhet. Denna verksamhet har under de senare åren nått en sådan omfattning att den utan överdrift kan sägas ha fått karaktären av en verklig folkrörelse. Styrelsen erinrar vidare om intressekontorsrörelsen, som även är att uppfatta som ett led i strävandena att skapa ordnad ekonomi för den enskilde. Styrelsen betonar att det sparande, som sparbankerna arbetat för att befrämja, vilat på frivillighetens grund. Mot tanken att införa ett tvångs-

2 *Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande Nr 1.*

sparande ställer sig styrelsen synnerligen tveksam, så mycket mera som tvånget skulle drabba allenast en viss kategori i samhället, de ogifta. Anledningarna till att människor förbli ogifta kunna vara högst olika och i många fall bero på skäl, som av samhället måste respekteras. Med hänsyn till invändningar av både principiell och praktisk art avstyrker styrelsen således förslaget om tvångssparande för ogifta.

Utskottet. Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att en ökad sparverksamhet bland ungdomen måste anses önskvärd ur såväl individuella som befolkningspolitiska synpunkter och att möjligheter för ett ökat sparande också synas föreligga. Mot det i motionen föreslagna tvångssparandet måste dock enligt utskottets mening starka betänkligheter resas, vilket också kommit till uttryck i avgivna yttranden. Rent principiellt sett innebär det ett statligt förmynderskap, vars rättmätighet kan diskuteras, och detta skulle också komma att ensidigt åvila vissa kategorier. Därtill komma också vissa praktiska konsekvenser av ett tvångssparande, som tala emot detsamma, och utskottet hänvisar härutinnan till de exempel, som anförts i sparbanksföreningens yttrande, liksom också vad pensionsstyrelsen anförts i fråga om de samhällsliga kostnaderna för den erforderliga organisatoriska apparaten.

En betydande sparverksamhet förekommer redan i vårt land, ej minst bland de unga, och utskottet vill i detta sammanhang erinra om den glädjande utveckling, som sparklubsverksamheten företer. Ej minst betydelsefull är sparverksamheten bland vår skolungdom, varigenom också fostran till sparsamhet på lång sikt sker. Hela denna sparverksamhet är byggd på frivillighetens grund, och utskottet anser, att det berättigade önskemålet om en ökad sparverksamhet bäst uppnås genom ett fortsatt utbyggande av det frivilliga sparandet i redan praktiserade former eller de nya, som eventuellt kunna komma att förverkligas.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 mars 1942.

På utskottets vägnar:

O. MALMBORG.

Närvarande: herr *Malmberg*, fru *Västberg*, herr *Stattin*, fröken *Nygren*, herrar *Lundh*, *Edberg*, *Andersson* i Hedensbyn, *Sköldin* och *Pettersson* i Degerfors.

Till Riksdagens andra kammares första tillfälliga utskott.

Sedan Svenska sparbanksföreningen beretts tillfälle att avgiva yttrande i anledning av en inom andra kammaren väckt motion rörande skyldighet för ogifta personer att från viss ålder avsätta viss andel av sin inkomst att lyftas i händelse av giftermål, får föreningens styrelse härmed anföra följande.

Motionens syfte är att åstadkomma ett tvångssparande från ogifta för underlättande av familjebildning samt för den som vid viss ålder, förslagsvis 40—50 år, ej ingått äktenskap, erhålla ett underlag för pension, i anslutning till eller i likhet med inbetalningarna till pensionsstyrelsens frivilliga försäkring.

Sparbankerna, som hava till uppgift att verka för sparsamhetens befrämjande, hava sedan länge i denna sin verksamhet särskilt beaktat vikten av att fostra ungdomen till sparsamhet. Sparbankernas mest omfattande insats i detta hänseende har varit uppbyggandet och organisationen i samarbete med landets folkskollärarekår av skolsparverksamheten. Under senare år har emellertid uppmärksamheten mer och mer riktats å betydelsen av ett organiserat sparande även bland den ungdom som lämnat skolan. Den uppgift som här föreligger har ett stort antal sparbanker sökt lösa genom att i samarbete och förbindelse med ungdomssammanslutningar av skilda slag bilda sparklubbar. Sparklubsverksamheten har emellertid visat sig lämplig även när det gällt att organisera ett regelbundet sparande gruppvis bland vuxna såsom bland jordbruks- och industriarbetare samt bland kontors- och affärsanställda. Sparklubsverksamheten har under de senaste åren nått en sådan utveckling och omfattning att den utan överdrift kan sägas hava fått karaktären av en verklig folkrörelse.

Ett annat av sparbankerna uppmärksammat led i arbetet för åstadkommandet för den enskilde av en ordnad ekonomi är intressekontorsrörelsen.

Styrelsen, som sålunda haft tillfredsställelsen se detta sparbankernas arbete för främjande av sparandet vinna framgång, har själfvallet med stort intresse tagit del av den remitterade motionen, vilken som redan nämnts syftar till åtgärder för ernäendet av ett regelbundet sparande. Det sparande som sparbankerna arbetat för att befrämja har emellertid vilat å frivillighetens grund. De tvångsmoment som i vissa fall ingår i sparåtagandet har vederbörande underkastat sig av egen fri vilja. Det som föreslås i motionen är ett rent tvångssparande samt ett tvång som drabbar allenast en viss kategori personer i samhället, de ogifta. Styrelsen, som tillåter sig ifrågasätta om en sådan tvångsåtgärd är förenlig med och lämplig i ett samhälle av den struktur vari vi leva, ställer sig förty redan av principiella skäl synnerligen tveksam gentemot det väckta förslaget. Även om motionens syfte är i och för sig gott och behjärtansvärt synes det emellertid styrelsen att detta syfte icke bör ernås genom tvångsanordningar. Det bör nämligen i sammanhanget icke förglömmas, att anledningarna till att människor förbliva ogifta kunna vara högst olika och i många fall bero på skäl som av samhället måste respekteras. Till dessa principiella betänkligheter komma emellertid även skäl av rent praktisk natur som kunna anföras gentemot förslaget. Man torde här allenast behöva ställa frågan hur man, därest en tvångsåtgärd allmänt genomföres, skall kunna utforma sådana tillämpningsbestämmelser att tvångssparandet alltid verkar i enlighet med sitt syfte. Det torde till belysning av här uppkom-

mande vanskliga spørsmål vara tillfyllest att fästa uppmärksamheten å fall där en framåtsträvande och skötsam ungdom behöver hela sin inkomst för att bekosta en utbildning, som framdeles ger vederbörande ett ökat värde som samhällsmedlem och kanske rentav underlättar hans giftermål och bostättning och där underlåtenheten att spara följaktligen är ur alla synpunkter fullt motiverad. I sådana fall skulle uppenbarligen ett tvångssparande helt kunna motverka sitt syfte och det förefaller styrelsen att de fall där särskilda undantagsbestämmelser skulle erfordras äro så talrika och av så skiftande natur att det föreslagna systemet om hänsyn skulle tagas till dessa icke låte sig genomföras.

Med hänsyn till de invändningar av både principiell och praktisk art som sålunda kunna framställas gentemot förslaget anser sig styrelsen, som uttalar sin fulla anslutning till motionens syfte och de skäl som därför anförts, ej kunna skänka tanken på införande av ett tvångssparande sitt stöd. Enligt styrelsens mening torde man för ungdomens fostran till sparsamhet vara hänvisad till en intensifierad propaganda för den frivilliga sparverksamheten inom sparklubbar och intressekontor och på detta sätt söka åstadkomma förståelse hos ungdomen för vikten och betydelsen av en ordnad ekonomi. Styrelsen vill i detta sammanhang särskilt fästa uppmärksamhet på önskvärdheten av att det inom folkets breda lager på ett övertygande sätt klargöres att de unga som lämnat skolan och fått egna inkomster i tid få lära sig att avstå lämplig del av dessa inkomster till hemmet. I detta hänseende torde ett stort antal svenska hem lämna mycket övrigt att önska.

För den händelse emellertid det med motionen avsedda förslaget skulle vinna riksdagens bifall vill styrelsen å sparbankernas vägnar meddela, att sparbankerna givetvis äro beredda att i den mån så kan komma att erfordras lämna sin medverkan vid det ifrågavarande sparandets organisation.

Stockholm den 27 februari 1942.

Å Svenska Sparbanksföreningens styrelses vägnar:

GUSTAF STENMARCK.

/ Gustaf Carlsson